

ČESKÁ ŠKOLNÍ INSPEKCE

Oblastní pracoviště

Olomouc

Inspekční zpráva

Základní škola Zábřeh, Školská 11, okres Šumperk

Školská 11, 789 01 Zábřeh

Identifikátor školy: 600 148 505

Zřizovatel: Obec Zábřeh, Masarykovo náměstí 6, 789 01 Zábřeh

Školský úřad Šumperk, Lautnerova 1, 787 01 Šumperk

Termín konání orientační inspekce: 29., 31. květen a 1. červen 2000

Čj.	135 218/00-05051
Signatura	om5ct108

ZÁKLADNÍ ZJIŠTĚNÍ

V síti škol, předškolních zařízení a školských zařízení je Základní škola Zábřeh, Školská 11 zařazena rozhodnutím Školského úřadu Šumperk jako příspěvková organizace, která sdružuje základní školu, školní družinu a školní klub s celkovým počtem pět oddělení a školní jídelnu.

Ve školním roce 1999/2000 navštěvuje 33 tříd 1. - 9. ročníku 809 žáků, z nichž je 24% dojíždějících z 26 okolních obcí. V sedmi třídách 3. - 9. ročníku probíhá rozšířené vyučování jazyků (RVJ), které škola nabízí žákům ze Zábřehu a nejbližšího okolí od školního roku 1992/1993. Tradice specializovaných tříd začala ve školním roce 1974/1975 otevřením tzv. vyrovnávacích tříd, na něž navázaly od školního roku 1978/1979 specializované třídy. V tomto školním roce je otevřeno v 2. - 9. ročníku osm specializovaných tříd pro žáky se specifickými vývojovými poruchami učení.

Pro výchovně-vzdělávací činnost užívá škola vlastní školní budovu a pět učeben v blízké budově gymnázia.

Ve školním roce 1999/2000 se vyučuje podle následujících vzdělávacích programů (VP):

- ve třídách 1. - 4. ročníku a 6. - 9. ročníku podle VP Základní škola čj. 16847/96-2
- ve vybraných třídách 3. - 9. ročníku podle VP Základní škola s učebním plánem pro třídy s rozšířeným vyučováním jazyků čj. 16333/96-21
- ve třídách 5. ročníku podle VP Obecná škola čj. 12035/97-20

Jako povinný cizí jazyk se vyučuje anglický a německý jazyk.

V tomto školním roce získala škola potvrzení o účasti v evropském vzdělávacím programu SOCRATES schválením projektu č. CAI-99-i-32, „Challenge 2000“, na němž se partnersky podílejí spolu se Základní školou Zábřeh, Školská 11 přihlášené školy z Irska, Norska, Finska, Belgie a z Rakouska.

HODNOCENÍ KVALITY VZDĚLÁVÁNÍ

Česká školní inspekce zjišťovala a hodnotila podmínky a průběh vzdělávání v předmětech český jazyk, německý jazyk, matematika, přírodopis, přírodověda a kvalitu výuky ve specializovaných třídách. Dále se zaměřila na úroveň péče školy o integrované žáky se zdravotním postižením. Základem pro inspekční zjištění se staly zejména hospitace ve vybraných třídách 1. - 9. ročníku, kontrola povinné a další vedené dokumentace, písemných záznamů v sešitech žáků, slohových, kontrolních a laboratorních prací z jednotlivých předmětů a rozhovory s učiteli a se členy vedení školy.

Společná zjištění

Týdenní hodinové dotace všech sledovaných předmětů jsou v souladu se schválenými učebními plány přijatých vzdělávacích programů. Perspektivní plánování výuky ovlivnily pozitivně jednotlivé předmětové komise jednotně zpracovanými učebními plány, v nichž je učivo rozvrženo podle učebních osnov. Zodpovědná příprava většiny učitelů měla příznivý vliv na kvalitu sledovaných vyučovacích hodin.

Prostorová kapacita školní budovy vyhovuje zvolenému vzdělávacímu programu. Vzhledem k profilaci školy chybí mezi odbornými učebnami samostatná odborná učebna pro výuku německého jazyka, jejíž zřízení neumožnily omezené prostorové podmínky. Značně opotřebovaný interiér učeben (malba, okna, rolety, dveře, tabule a zejména žakovský nábytek) nevytváří pro žáky ani pro zaměstnance podnětné pracovní prostředí a nevyhovuje již plně ani

z hlediska psychohygieny.

Velká pozornost ze strany vedení školy ve spolupráci s předmětovými komisemi byla věnována postupné aktualizaci učebnicového fondu, doplňování a modernizaci učebních pomůcek.

Český jazyk

Předmětová komise českého jazyka se zabývala nejen perspektivním plánováním výuky v jednotlivých ročnících, ale i sjednocením v prověřování výsledků učení žáků stanovením počtu kontrolních diktátů, četností a tématy slohových prací v jednotlivých ročnících 2. stupně, což také přispělo k rovnoměrnosti a kontinuitě ve vzdělávání. Povinnou výuku žáků 8. a 9. ročníku vhodně doplňují volitelné předměty cvičení z českého jazyka a literárně dramatická výchova.

Z hlediska pedagogické a odborné způsobilosti učitelů jsou personální podmínky pro výuku v předmětu český jazyk vynikající.

Kabinet českého jazyka je vybaven jednotnou řadou učebnic pro výuku jazykového vyučování i pro výuku literatury, funkční didaktickou technikou, dostatkem potřebných jazykových příruček, alternativních učebnic, metodické a odborné literatury, nástěnnými mluvnickými přehledy i nejnovějšími pomůckami do literatury. Knižní fond dvou žákovských knihoven obsahuje ve více výtiscích dostatek titulů mimočítankové četby.

S cílem zhodnotit kvalitu výuky v českém jazyce ve třídách na 2. stupni vykonala ČŠI kontrolní hospitace ve vybraných třídách 6. - 9. ročníku u všech vyučujících v hodinách jazykového vyučování.

Výukové cíle sledovaných hodin odpovídaly obsahem, rozsahem, návazností i časovým zařazením zpracovaným tematickým plánům učiva a schopnostem i věku žáků. Učitelky na začátku výuky jasně a přístupně konkretizovaly žákům vyučovací cíl, avšak jen s ojedinělým uplatněním vstupní motivace.

Organizace vyučovacích hodin měla převážně velmi dobrou úroveň. Výuka byla vedena frontálně s vhodně a účelně zvolenými činnostmi, při kterých žáci měli dostatek příležitostí využít znalostí z probraného mluvnického učiva, v některých hodinách literárních a stylistických poznatků i znalostí z dalších předmětů, např. zeměpisu a dějepisu. K dalším pozitivům výuky patřila individuální pomoc učitelek integrovaným i dalším žákům, kteří měli při zadání samostatné práce problémy, zohledňování rozdílného pracovního tempa, vhodná aktualizace probíraného učiva, zadávání zajímavých a tvořivých činností. Skupinové vyučování bylo zařazeno v malé míře a bez diferenciací v náročnosti zadaných úkolů.

Během výuky si učitelky ověřovaly míru pochopení probíraného učiva, dbaly na správnost vyjadřování a průběžně výkon žáků vyhodnocovaly. Objektivní a převážně pozitivní formativní hodnocení žáky nenásilně aktivizovalo k další práci a přispělo k všeobecnému zlepšení výkonu jednotlivých žáků i třídy.

V kontrolovaných žákovských knížkách výrazně převažovala klasifikace výsledků z jazykového vyučování, ojediněle byli žáci klasifikováni ze slohového výcviku a z literatury.

Komunikace učitelek se vyznačovala věcnou správností a odbornou přesností. Nepodceňovaly toto hledisko ani u žákovských odpovědí. Nežádoucí chování žáků se při výuce neprojevovalo. Učitelky svými postoji k žákům a způsoby komunikování převážně příznivě působily na vzájemnou interakci a následnou snahu žáků o dosažení co nejlepších výsledků.

Kvalitu výuky českého jazyka ve třídách na 2. stupni hodnotí ČŠI celkově jako velmi dobrou.

Německý jazyk

Vzhledem k zájmu žáků, profilaci školy a příznivým personálním a materiálním podmínkám školy je do učebního plánu vhodně zařazen volitelný předmět konverzace v německém jazyce, který rozšiřuje standard základního vzdělávání povinné výuky v předmětu německý jazyk.

Vzdělávací cíle vyučovacích hodin německého jazyka se shodovaly s obsahem učebních osnov a byly stanoveny přiměřeně náročně a diferencovaně podle jazykových schopností žáků ve třídách s rozšířeným vyučováním jazyků a v běžných třídách.

Ve třídách na 2. stupni vyučují německý jazyk výhradně učitelé s odbornou způsobilostí pro daný předmět. Ve třídách na 1. stupni má výuka německého jazyka méně příznivější personální podmínky.

Výuka německého jazyka je materiálně velmi dobře zabezpečena dvěma učebnicovými soubory (třídy s RVJ užívají náročnější učebnice řady Wer? Wie? Was?), pro každého učitele kvalitním radiomagnetofonem, mapami německy mluvících, alternativními učebnicemi, metodickými materiály aj. Při výuce byl účelně využíván radiomagnetofon k nácviku správné výslovnosti, poslechu s porozuměním a při samostatné práci žáků. Ke zvýšení názornosti výuky a získání zájmu pracovali žáci s německou mapou Evropy, s nakopírovanými texty, s obrazovými a slovními kartami. Vzhledem k absenci odborné učebny museli vyučující potřebné pomůcky stále přenášet.

Častým střídáním různých činností, využitím her a písniček a pohybu, zejména v nižších třídách, splňovala výuka psychohygienická kritéria. Zařazení předmětu v rozvrhu hodin jednotlivých tříd není vždy optimální (šestá vyučovací hodina).

Organizací většiny vyučovacích hodin a volbou učebních metod a forem práce sledovaly učitelky jako prioritní cíl zdokonalování komunikativních dovedností žáků. Zejména ve třídách s RVJ měli žáci vytvořeny optimální podmínky pro aktivní poslech s porozuměním (německé organizační pokyny a otázky učitelky, ukázky z radiomagnetofonu). Při výuce byla dána přednost činnostem s ústním projevem, která vyžadovala od žáků spolupráci ve skupinách a ve dvojicích. Ojedinele se při výuce objevovala jen mechanická komunikace, která vedla žáky k pasivitě a způsobila ztrátu jejich zájmu. Písemný projev žáků v sešitech ve vyšších třídách měl velmi špatnou úroveň obsahovou i formální. Ze strany učitelky byly sešity nedostatečně důsledně kontrolovány.

Zadávanými úkoly učitelky respektovaly zásadu přiměřenosti, žáci pak dosahovali často úspěchu a důvěru ve své schopnosti. Tato skutečnost přispěla k aktivizaci žáků.

V některých hodinách byl vyučujícími podceňován význam průběžné motivace formou pochvaly a pozitivního hodnocení výkonů žáků. Klasifikace v žákovských knížkách rovnoměrně hodnotila ústní a písemné projevy žáků.

V převažující míře projevovali žáci zájem o práci, dostatek samostatnosti, snahu o vzájemný dialog s učitelkami a se spolužáky. V průběhu výuky se neobjevily nevhodné prvky chování žáků. Byla patrná žádoucí uvolněnost, podnětná a stimulující pracovní atmosféra, k níž přispěli vyučující svými pozitivními přístupy k žákům.

Ve třídách s rozšířeným vyučováním jazyků měla výuka německého jazyka vynikající úroveň, v ostatních třídách je hodnocena kvalita výuky jako průměrná. ČŠI hodnotí kvalitu výuky celkově jako velmi dobrou.

Matematika

Tematické plány učiva pro třídy 2. stupně přesně korespondují s učebními osnovami. Na 1. stupni je zařazeno v tematických plánech navíc mnoho rozšiřujícího učiva a učiva z vyšších

ročníků. Kontrolou zápisů probraného učiva v třídních knihách bylo zjištěno v jedné třídě na 2. stupni přibližně měsíční časové opoždění. Učivo 9. ročníku je vhodně rozšiřováno ve volitelném předmětu cvičení z matematiky.

Bezprostřední příprava učitelek na výuku byla promyšlená, výchovně-vzdělávací cíle a obsah učiva ve sledovaných hodinách odpovídaly standardu vzdělávání a vycházely z aktuálního složení tříd i dobrých znalostí individuálních zvláštností jednotlivých žáků.

Výuka matematiky je s výjimkou dvou tříd na 1. stupni zajištěna učitelkami s odbornou a pedagogickou způsobilostí, což se projevilo příznivě v její celkové kvalitě.

Vybavení kabinetu učebními pomůckami je na dobré úrovni. Mnoho používaných pomůcek si učitelky připravily z vlastní iniciativy samy, pro doplňovací cvičení často poskytovaly žákům rozmnožené materiály. Ve většině sledovaných hodin byly učební pomůcky a učebnice účelně využity.

Vyučovací hodiny matematiky jsou v rozvrhu tříd začleněny v souladu se zásadami duševní hygieny. Ve výuce byly v nižších třídách zařazeny relaxační prvky, hry a soutěže, ve všech hodinách byly využity chvíle soustředění, uvolnění a střídání činností.

Výuka ve třídách 1. stupně byla velmi dobře organizačně i metodicky připravena a řízena jasnými pokyny. Stanovené cíle odpovídaly schopnostem žáků, pro jejich vlastní práci byl poskytnut dostatečný prostor. Didaktické principy výuky byly respektovány. Dostatek demonstračních i frontálních pomůcek zvýšil názornost vyučování a společně se zařazováním matematických her, rozcviček, soutěží, skupinové práce i vhodnou aktualizací učiva pozitivně ovlivňovaly zájem a vztah žáků k předmětu. Individuální přístup učitelek k žákům byl patrný ve všech fázích vyučovacího procesu.

Použité formy a metody práce ve třídách na 2. stupni byly s výjimkou jedné hodiny převážně frontální s méně častým zadáváním samostatné činnosti a aktivizujících prvků. Obsah učiva byl přiměřený schopnostem žáků, měl logickou návaznost a výklad nové látky byl srozumitelný i slabším žákům. Učitelky využívaly jejich znalosti a životní zkušenosti, méně však reagovaly na jejich rozdílné pracovní tempo a pokles výkonnosti.

Učitelky žáky nenásilným způsobem motivovaly k spontánní spolupráci, často je chválily a povzbuzovaly. Dialogu využívaly k výchovnému působení. Pochopení nového učiva průběžně ověřovaly a věnovaly pozornost i jeho aplikacím a mezipředmětovým vztahům. Hodnotily především snahu a aktivitu žáků. Klasifikace v žákovských knížkách má formativní charakter, převážně pozitivní a je dostatečným zdrojem informací o prospěchu a dalším vývoji žáků. Písemným projevům žáků ve vyšších třídách je věnována menší pozornost. Kontrolní práce z matematiky jsou opraveny s přiloženou analýzou klasifikace a vyskytujících se nedostatků.

Pedagogický takt vyučujících a jejich přirozená autorita přispěly k přátelské atmosféře ve třídách. Žáci byli při výuce ukázněni a respektovali dohodnutá pravidla chování.

Kvalita výuky matematiky je spíše nadprůměrná.

Přírodovědné předměty - přírodopis a přírodověda

V perspektivním plánování učiva přírodopisu a jeho realizaci byly zjištěny následující nesrovnalosti. Nedostatečnou redukcí učiva ve třídě s jednogodinovou časovou dotací bylo způsobeno jeho měsíční zpoždění. V tematických plánech učiva nejsou zařazeny opakovací hodiny, které se však uskutečnily. Učivo plánované na jednu hodinu se v několika případech vyučovalo více hodin.

Méně příznivé personální podmínky (z celkového počtu vyučovacích hodin je 33,3 %

vyučováno bez odborné způsobilosti) do jisté míry negativně ovlivnily kvalitu výuky přírodopisu.

Odborná učebna přírodopisu s přilehlým kabinetem je vybavena vhodným nábytkem a dostatečným množstvím učebních pomůcek a didaktické techniky. Souvislá řada učebnic pro všechny třídy 6. - 9. ročníku odpovídá učebním osnovám. Akvária a terária s cizokrajnými živočichy, přírodniny a prezentované tematické práce žáků zvyšují jejich zájem o předmět.

Estetické a podnětné učební prostředí odborné učebny i organizace většiny sledovaných hodin odpovídaly psychohygienickým zásadám a požadavkům.

Ve výuce přírodovědy byly struktura hodin i jejich struktura přizpůsobeny plnění výukových cílů, věku a schopnostem žáků, zvláště ve specializovaných třídách. Při převažující frontální didaktické formě učitelky využívaly různé metody, které žáky aktivizovaly a vytvářely prostor pro samostatnou individuální i skupinovou práci. Zadávané úkoly byly přiměřené možnostem žáků, jejich plnění učitelky kontrolovaly a poskytovaly žákům potřebnou pomoc. Častým střídáním činností a vhodným zařazením relaxačních prvků předcházely únavě žáků.

V úvodu hodin vzbudily zájem o nové učivo vstupní motivací (didaktickou hrou, četbou ukázky z beletrie, rozhovorem o zážitcích ze školy v přírodě aj.). Ve vyučovacím procesu žáky motivovaly navazováním na jejich znalosti a zkušenosti, aktualizací učiva i uváděním příkladů z praxe. Výkony žáků hodnotily objektivně, respektovaly jejich dispozice a oceňovaly snahu.

Příznivé vzájemné vztahy, atmosféra důvěry a spolupráce měly pozitivní vliv na plnění vzdělávacích cílů. Většina žáků projevovala zájem a aktivně se zapojila do všech činností.

Hospitacemi ve vyučování přírodopisu bylo zjištěno, že výukové cíle byly stanoveny s ohledem na věk a schopnosti žáků a probírané učivo bylo v souladu s učebními osnovami.

Organizace výuky, použité formy a metody byly v jednotlivých hodinách značně rozdílné. V hodinách s velmi dobrou úrovní se žáci mohli úspěšně uplatnit při individuální i skupinové samostatné práci s prvky soutěžení, byli vhodně motivováni vysvětlením významu probíraného učiva, uváděním příkladů z praxe a povzbuzováním. Učivo bylo interpretováno věcně správně. Efektivnímu plnění výukových cílů přispělo i účelné využití učebních pomůcek, učebnic, odborné literatury a přírodnin. V některých hodinách se vyskytly nedostatky. Nedostatečná příprava na vyučování (např. časté mazání a opravy zápisu na tabuli, který žáci opisovali do sešitů, nevyužití dostupných učebních pomůcek). Nevhodné a neefektivní zařazení přípravy laboratorní práce, která spočívala pouze v pasivním opisování formální části protokolu. Otázky při opakování byly zaměřené převážně jen na pamětné zvládnutí učiva. V organizaci výuky chybělo závěrečné opakování se zpětnou vazbou zvládnutí výukového cíle, hodnocení a sebehodnocení výkonu žáků a bylo tolerováno užívání nespisovných výrazů.

Ve všech hodinách byly patrné pozitivní vzájemné vztahy mezi učiteli a žáky i mezi žáky navzájem. Žáci respektovali učitele a většina projevovala pozitivní vztah k výuce.

Kontrolované laboratorní práce z přírodopisu byly provedeny ve shodě s časovým plánem s výjimkou jedné třídy, kde v důsledku celkového zpoždění učiva poslední dvě laboratorní práce nenavazují na probírané učivo. Záznamy mají velmi dobrou obsahovou i formální úroveň, jsou opravovány a klasifikovány. Menší pozornost byla věnována grafické úpravě v sešitech. Některé zápisy v sešitech jsou nadměrně dlouhé. Frekvence známek v žakovských knížkách odpovídá charakteru předmětu. ČŠI zjistila převahu písemného zkoušení.

Kvalita výuky v přírodovědě je celkově hodnocena jako vynikající, v přírodopise jako průměrná.

Specializované třídy pro žáky se specifickými vývojovými poruchami učení (SVPU)

Ve specializovaných třídách je zařazeno celkem 114 žáků s SVPU. Přehled o počtu žáků v jednotlivých třídách je znázorněn v tabulce:

Třída	II. D	III. D	IV. C	V. D	VI. D	VII. D	VIII. D	IX. D
Počet žáků	13	15	12	14	17	14	15	14

V sedmi případech je překročen maximální počet žáků na třídu stanovený dle § 3 odst. 9 vyhlášky MŠMT č. 127/1997 Sb., o speciálních školách a speciálních mateřských školách. Výjimka z maximálního počtu žáků ve třídě, kterou je ředitel školy oprávněn učinit dle § 3 odst. 10 výše uvedené vyhlášky, byla doložena. Vyšší počty žáků ve třídách však omezují vyučující v možnostech uplatňovat v plné šíři individuální přístup k žákům a poskytovat jim speciální péči v maximální možné míře. Rozhodnutí o zařazení žáků do specializovaných tříd vydaná ředitelem školy v tomto školním roce byla řádně doložena doporučujícím posudkem pedagogicko-psychologické poradny (PPP). Namátkovou kontrolou bylo zjištěno, že v některých vyšších ročnících (např. VIII. D) jsou poslední odborná vyšetření žáků již zastaralá. V tomto směru není spolupráce školy s PPP a zákonnými zástupci žáků systematická.

ČŠI zjišťovala kvalitu vzdělávání a poskytované speciální péče na základě hospitací v českém jazyce, nepovinném předmětu - individuální logopedická péče a v chemii.

Mimo tematické plány, které obsahují časové rozvržení učiva v celém rozsahu učebních osnov, jsou zpracovány třídními učiteli vzdělávací programy pro jednotlivé třídy. Stanovují úkoly a zásady poskytované speciální péče se zřetelem ke složení tříd z hlediska SVPU. Na 1. stupni jsou vedeny také individuální plány nápravy SVPU. Celkový vývoj žáků a kompenzace poruchy jsou vyučujícími průběžně sledovány. V případě výraznějších zlepšení byli po projednání se zákonnými zástupci a doporučení PPP žáci přerazováni do běžných tříd a dále vedeni jako individuálně integrovaní.

Ve smyslu vyhlášky MŠMT č. 139/1997 Sb., o podmínkách odborné a pedagogické způsobilosti pedagogických pracovníků a o předpokladech kvalifikace výchovných poradců, splňuje stanovené kvalifikační požadavky pro výuku předmětu český jazyk z osmi vyučujících sedm. Speciální pedagogiku vystudovaly tři učitelky, z toho jedna se zaměřením na vychovatelství. Vyučující tříd 1. stupně mají absolvován kurz nápravy SVPU, často se zúčastňují vzdělávacích akcí s tematikou speciální pedagogiky.

Chemie je vyučována učitelkou bez odborné a pedagogické způsobilosti. Průběh výuky však nebyl ve sledované hodině touto skutečností negativně ovlivněn.

Vybavenost školy speciálními učebními pomůckami pro reedukaci SVPU je na 1. stupni velmi dobrá. K dispozici je řada standardních pomůcek, obrazového materiálu a souborů cvičení pro reedukační činnost (např. bzučáky, kostky, stavebnice, jazykové přehledy, pracovní listy, sady manipulačních karet aj.). Velmi často byla při zhotovování výukových a reedukačních materiálů uplatňována i vlastní tvořivost vyučujících. Na 2. stupni jsou ve využívání těchto specifických pomůcek rezervy, vyučující se soustřeďují většinou jen na práci s kopírovanými texty k procvičování jazykových jevů. Všechny ročníky mají možnost pracovat na počítačích s výukovými programy Terasoft.

V průběhu sledovaných hodin nebylo zjištěno přetěžování žáků, vyučující respektovali jejich individuální pracovní tempo. Z pohledu častějšího střídání učebních činností byly psychohygienické zásady výuky dodržovány. Na 1. stupni byla práce žáků účelně spojována s jejich pohybem v prostoru učebny. Zařazení sledovaných předmětů do rozvrhu hodin je

vhodné z hlediska jejich náročnosti na psychiku žáků a pravidelnosti výuky v průběhu týdne.

Všechny navštívené hodiny byly řádně připraveny po stránce organizace výuky a účelného využití času k učebním činnostem. Výukové cíle v hodinách českého jazyka byly zaměřeny převážně k opakování a procvičování probraného učiva formou rozmanitých ústních a písemných cvičení. Na 2. stupni bylo využito i výukových programů na počítačích. Jednotlivé činnosti byly vhodně a v kratších úsecích střídány. Nové učivo bylo vyvozováno názorně, s využitím metody výkladu v kombinaci s rozhovorem. Jeho prvotní upevnění bylo provedeno. V jazykové výuce byla věnována náležitá pozornost zdůvodňování pravopisných jevů, v nižších ročnících vyučující zařazovali pravidelně hrové a manipulační činnosti žáků. Při čtení měli žáci k dispozici speciální pomůcky, obtížná slova byla předem procvičena. Důraz byl kladen na rozvoj slovní zásoby žáků a upřesňování obsahového významu méně známých slov. Učební činnosti ve třídách na 1. stupni byly velmi úzce propojeny s nápravnými prvky ke kompenzaci poruch učení. Skupinová a individuální práce cíleně zaměřená především na rozvoj poznávacích funkcí ve spojení s tvořivostí žáků a jejich vedením ke vzájemné spolupráci probíhala v nepovinném předmětu individuální logopedická péče (název předmětu neodpovídá jeho náplni), který je zařazen v učebním plánu všech ročníků 1. stupně. Formou diferenciací úkolů podle schopností a potřeb žáků byla výrazným způsobem uplatňována zásada individuálního přístupu. Evidence výuky tohoto nepovinného předmětu není vedena na předepsaném tiskopisu (záznamy byly provedeny v třídní knize), chyběly zápisy v třídních výkazech, katalogových listech a na vysvědčení žáků.

Na základě kontroly žákovských sešitů, pozorování a rozhovoru s vyučujícími bylo zjištěno, že nebyla vždy důsledně uplatňována obecná doporučení k práci s žáky zařazenými do specializovaných tříd (2. stupeň). Nebylo vždy využíváno z hlediska motivace žáků vhodnějšího způsobu hodnocení diktátů (záznam o počtu chyb místo klasifikace nedostatečnou známkou) nebo specifických způsobů pro opravování chyb vyučujícími. Rezervy jsou v pravidelné práci s jazykovými přehledy, chybí jejich trvalá prezentace v některých učebnách. Většina vyučujících ve specializovaných třídách však dodržuje Pokyn MŠMT k zajištění péče o žáky se specifickými vývojovými poruchami učení v základních školách. čj. 23 472/92-21. Diktáty byly psány po předchozí přípravě, v přiměřeném rozsahu a časové frekvenci. Byla preferována ústní zkoušení před písemnými a doplňující cvičení před diktáty. Žáci byli při klasifikaci individuálně zohledňováni. Vyučující se zaměřovali na základní učivo, čímž si vytvářeli větší prostor k jeho častějšímu procvičování a upevňování. Kontrolou žákovských sešitů (chemie) bylo zjištěno, že zápisy jsou svým rozsahem většinou přiměřené, heslovité a odpovídají požadavkům i potřebám žáků s SVPU.

Při přechodu žáků na 2. stupeň byli příslušní učitelé informováni o specifických výukových problémech jednotlivých žáků, bylo zabezpečeno i předání vedené dokumentace. Se souhlasem zákonných zástupců byly zásadní informace o žácích s SVPU poskytovány před přijímacím řízením i středním školám.

V průběhu výuky byly výkony žáků průběžně hodnoceny především slovně, s výrazně motivujícím a povzbuzujícím účinkem. Volbou přiměřeně náročných úkolů a oceňováním snahy žáků byla posilována jejich sebedůvěra. Na konci klasifikačního období je v případě žádosti zákonných zástupců využíváno širší slovní hodnocení. Rozhodnutí ředitele školy o této formě klasifikace bylo doloženo. Přístup vyučujících ke zhodnocení práce žáků a třídy v závěru vyučovacích hodin nebyl jednotný.

Kvalita vzdělávání je ve specializovaných třídách celkově hodnocena jako velmi dobrá.

Péče o individuálně integrované žáky

Ve smyslu Metodického pokynu čj. 16 138/98 k integraci dětí a žáků se zdravotním postižením do škol a školských zařízení, vykazuje škola ve školním roce 1999/2000 šedesát sedm integrovaných žáků, z toho šedesát jeden žák se specifickými vývojovými poruchami učení a chování (SVPUCH), čtyři žáci se sluchovým postižením, jeden žák se zrakovým postižením a jeden žák s tělesným postižením.

Kontrolou příslušné dokumentace integrovaných žáků (IŽ) bylo zjištěno, že pro všechny byl zpracován platný posudek PPP či příslušným SPC. Jmenovitě určují odborného pracovníka, se kterým může pedagog průběžně spolupracovat. Všechny posudky uvádějí druh a stupeň postižení a obsahují konkrétní doporučení pro práci s IŽ. Na základě dokumentace vypracovali učitelé individuální vzdělávací programy (IVP). Pro žáky s SVPUCH jsou v programech zařazena obecná doporučení typu: zařazení do nápravy, konzultace s rodiči, respektování pracovního tempa, kladná motivace aj. Programy postrádají zadání konkrétních úkolů v oblasti nácviku čtecích technik, případně grafických dovedností. U většiny IVP chybí záznam o spolupráci s rodiči. Plány jsou vyhodnocovány na konci školního roku.

Ředitel školy nevyužil možnosti snížení počtu žáků ve třídách, kde jsou umístěni integrovaní žáci. Vysoké počty IŽ ve třídách (8 -10) tak učitelům ztěžují podmínky pro výuku. Také počty žáků ve skupinách pro reedukační péči (9,12,13,14,16) jsou vysoké a neumožňují učitelům poskytovat v průběhu jedné vyučovací hodiny kvalitní individuální nápravnou péči.

ČŠI se ve své hospitační činnosti převážně ve třídách 2. stupně zaměřila na sledování péče o IŽ a využívání speciálních pomůcek.

V těchto třídách vyučují zkušené učitelky s odbornou a pedagogickou způsobilostí pro výuku českého jazyka. V minulých letech absolvovaly kurz pro nápravu specifických vývojových poruch učení.

Ve všech hodinách byla věnována IŽ individuální péče, která se projevovala zejména zadáváním kratších textů k procvičování, delší dobou pro vypracování úkolů, převahou doplňovacích cvičení, častým povzbuzováním a pochvalou. Speciální nápravná péče nebyla v hodinách zaznamenána. Namátkovou kontrolou sešitů žáků bylo zjištěno, že učitelky redukovaly IŽ domácí úkoly i některá cvičení ve školních sešitech. Žáci měli možnost si některá obecná mluvnická pravidla vlepít do sešitů. Speciální sady přehledů mluvnických jevů však k dispozici neměli. Ani další použití speciálních pomůcek (bzučáky, okénka aj.) nebylo v těchto hodinách zaznamenáno.

Péče o individuálně integrované žáky je nepříznivě ovlivněna vysokými počty žáků ve třídách a v reedukačních skupinách. ČŠI ji hodnotí jako průměrnou.

Hodnocení kvality vzdělávání

ČŠI hodnotí celkově kvalitu vzdělávání ve sledovaných předmětech celkově jako velmi dobrou.

HODNOCENÍ KVALITY ŘÍZENÍ

Plánování

S nástupem nového ředitele do funkce k 1. červenci 1999 byly stanoveny v návaznosti na dosažené výsledky předcházejícího období (podrobnou analýzu obsahuje Výroční zpráva o činnosti školy za školní rok 1998/1999) nové dlouhodobější cíle dalšího rozvoje školy. Koncepce je zaměřena především na vytváření co nejoptimálnějších vzájemných vztahů mezi žáky, vyučujícími a vedením školy, na prohlubování součinnosti školy a rodiny i maximální podporu talentovaných a handicapovaných žáků. Výhledově je počítáno také se zřízením školního poradenského pracoviště, přípravného ročníku a rozšíření nabídky aktivit pro volný čas žáků jako prevence negativních jevů. Některé úkoly, např. zřízení žakovského parlamentu nebo zlepšování materiálně-technických podmínek školy (rekonstrukce části sociálního zařízení, vstupu do tělocvičny, rozsáhlá oprava školní jídelny) se podařily i přes krátkost funkčního období ředitele školy již realizovat.

Na koncepci navazuje plán práce, který stanovuje hlavní směry rozvoje školy a zásadní úkoly ve výchovně-vzdělávací, kontrolní a hospodářské činnosti na školní rok. Je konkretizován v měsíčních plánech, které obsahují termíny a odpovědnost za splnění jednotlivých úkolů. Plnění těchto plánů je průběžně vyhodnocováno ve vedení školy a na poradách pedagogických pracovníků. Přehled uskutečněných akcí zaznamenaných v měsíčních plánech školy svědčí o průběžném naplňování úkolů stanovených ročním plánem práce. Účelně je plánována i činnost metodických orgánů, školní družiny a výchovného poradce. Pro žáky se zdravotním postižením, kteří jsou zařazeni do běžných tříd, jsou vypracovány individuální vzdělávací programy.

Učební plány jsou realizovány v souladu s učebními dokumenty. Dílčí nedostatky byly zjištěny v časovém plnění předložených tematických plánů učiva.

Široká nabídka nepovinných předmětů ve všech ročnících a volitelných předmětů v 8. a 9. ročníku vhodně rozšiřuje vzdělávací programy a vyhovuje potřebám jazykově nadaných žáků, žákům se SVPU i zájemcům o poznatky a dovednosti z oblasti sportovní, technické a kulturní.

Rozsah, kvalita a účelnost plánování jsou velmi dobré.

Organizování

Vedení školy tvoří ředitel a jeho dva zástupci. Organizování výchovně-vzdělávacího procesu i provozu školy vychází z rámcově zpracovaného organizačního řádu, který doplňuje schéma řízení. Delegování pravomocí na vedoucí pracovníky má písemnou formu a je adresné. Povinnosti a kompetence ostatních pedagogických pracovníků jsou stanoveny v řádu školy. Organizační struktura umožňuje účinné řízení školy. Je určena vnitřními normami, které jsou v souladu s obecně závaznými právními předpisy.

Povinná dokumentace školy je vedena, namátkovou kontrolou byly zjištěny určité nedostatky (viz výuka ve specializovaných třídách). Řád školy s přílohami zahrnuje všechny oblasti stanovené vyhláškou o základní škole a uvádí i práva žáků a rodičů. Rozvrhy hodin jednotlivých tříd odpovídají didaktickým a psychohygienickým požadavkům. Odpolední vyučování je zařazeno jen pro výuku nepovinných předmětů. Organizace vyučování má povoleny výjimky v délce přestávek a odpoledních vyučovacích hodin, které udělilo škole na základě opakované žádosti MŠMT pod čj. 29 724/99-22.

Poradními orgány ředitele školy jsou pedagogická rada a metodické orgány. Jednání

pedagogické rady se koná podle předem stanoveného plánu pětkrát ročně a projednávají hodnocení učení žáků a závažné pedagogické problémy. Zápisy z jednání poskytují relevantní informace, postrádají však konkrétní závěry. Pracovní porady se konají každý měsíc a řeší organizační a aktuální pedagogické úkoly.

Metodické sdružení a předmětové komise mají plánovanou činnost, scházely se podle potřeby a řešily otázky vybavení školy učebnicemi, pomůckami a literaturou, dalšího vzdělávání učitelů, organizování soutěží a olympiád, metodické pomoci se vzájemnými hospitacemi, mimoškolní činnosti žáků aj. Svou činností přispěly ke zkvalitnění výsledků výchovně-vzdělávacího procesu a k funkčnímu řízení školy.

Vnitřní informační systém pro učitele je realizován prostřednictvím pravidelných porad, osobním kontaktem, aktuální a další informace jsou zveřejňovány na nástěnkách ve sborovně. Okamžitý přenos informací pro žáky je rovněž funkčně zajištěn.

Rodiče a zákonní zástupci žáků jsou o prospěchu a chování dětí informováni pomocí deníčků, žákovských knížek, v pravidelných týdenních konzultačních hodinách, v průběhu školního roku také na třídních schůzkách. Ředitel školy se dvakrát v měsíci schází s předsedou sdružení rodičů, společně řeší organizační a finanční zajištění výchovně-vzdělávacích a kulturních akcí. Základní informace o organizaci školy a její činnosti získali rodiče na plenárním zasedání sdružení rodičů na počátku školního roku.

K prezentaci školy na veřejnosti přispěla kulturní vystoupení žáků při různých příležitostech v obci. S pracemi žáků se veřejnost seznamuje prostřednictvím školního časopisu a článků v místním Zábřežském zpravodaji i okresním tisku. Žáci se tradičně zúčastnili okresních soutěží a olympiád. Zdrojem hodnocení a sebehodnocení školy je Výroční zpráva o činnosti školy za školní rok 1998/1999, která postihuje všechny oblasti dané zákonnými předpisy.

Kvalita a funkčnost organizačního uspořádání školy jsou velmi dobré.

Vedení a motivování pracovníků

V případě nutnosti sdělit pedagogickým pracovníkům aktuální a neodkladné informace využíval ředitel školy možnosti svolat mimořádnou pracovní poradou na dobu před zahájením vyučování. Při individuálních záležitostech řešil situaci osobním kontaktem. Tyto formy operativního vedení pracovníků se řediteli školy osvědčily.

Ředitel po svém nástupu do funkce nabídl všem pedagogickým pracovníkům spolupodílet se na zkvalitňování podmínek pro výchovně-vzdělávací činnost školy. Odbornosti a schopnosti pedagogických pracovníků i jejich vlastní iniciativy byly využity k novým přínosným aktivitám školy, k rozvíjení zájmů, talentů, tvořivosti a efektivnímu využití volného času žáků, např. účast v projektu evropského programu vzdělávání, uplatnění projektového vyučování, pestrost nabídky volitelných a nepovinných předmětů, činnost školních pěveckých souborů, účast žáků v soutěžích a olympiádách aj.

Mnoho pedagogických pracovníků školy projevovalo již dlouhodobě zájem o účast na odborných a metodických vzdělávacích akcích. Ředitel školy tento zájem nadále podporuje, přihlíží k potřebám školy, vytváří optimální organizační a finanční podmínky a svou vlastní účastí působí příkladně. Odbornému růstu pracovníků napomáhá i odběr učitelů nejžádanějších metodických a odborných časopisů. Určité rezervy jsou v koordinaci práce učitelů českého jazyka ve specializovaných třídách na 2. stupni a v jejich dalším vzdělávání (např. kurz reedukace). Škole nestačily finanční prostředky ze státního rozpočtu k úplnému uspokojení potřeb a zájmů o další vzdělávání pedagogických pracovníků.

Úkoly v oblasti péče a pomoci začínajícím a nekvalifikovaným učitelům byly vedením školy stanoveny příslušným předmětovým komisím a přiděleným uvádějícím učitelům. ČŠI zjistila při

hospitační činnosti nedostatky v plnění těchto úkolů předmětovou komisí přírodopisu a v návaznosti i neúčinnost kontroly ze strany vedení školy.

Ve škole je zaveden systém pravidelného hodnocení pracovníků formou hmotné i morální stimulace. S hodnotícími kritérii a principy oceňování byli pracovníci školy prokazatelně seznámeni.

System, rozsah a účinnost vedení a motivování pracovníků hodnotí ČŠI jako velmi dobré.

Kontrolní mechanismy

Ředitel školy převzal zavedený kontrolní systém, průběžně sledoval jeho účinnost a případné změny zavádí postupně. Kompetence a povinnosti stanovené jednotlivým vedoucím pracovníkům zahrnují kontrolu všech oblastí činnosti školy. Při kontrole výchovně-vzdělávacího procesu si ředitel školy stanovil jako hlavní prioritu seznámit se s kvalitou výuky všech učitelů. Realizace tohoto úkolu byla doložena záznamy z hospitací se zjištěnými pozitivy a negativy. Závěry z hospitační činnosti byly projednávány s vyučujícími a na poradách vedení byly přijata opatření k odstranění zjištěných nedostatků. Méně účinná se projevila kontrola plnění plánovaného časového rozvržení učiva v některých předmětech (viz kvalita vzdělávání) a vedení pedagogické dokumentace specializovaných tříd na 1. stupni. Vedení školy sledovalo práci třídních učitelů, metodických orgánů, výchovné poradkyně a protidrogové preventistky. Systematicky kontrolovalo provoz a hospodaření školy. Výsledky kontrolní činnosti byly analyzovány a využívají se k dalšímu zlepšení práce školy.

Pro hodnocení úrovně výsledků vzdělávání ve třídách 5. ročníku jsou využívány celostátní srovnávací testy SCIO. Vlastní evaluační nástroje (srovnávací testy) jsou zpracovány pro hodnocení výsledků vzdělávání v předmětech český jazyk a matematika v 2. ročníku a v předmětech český jazyk, matematika a cizí jazyky v 8. ročníku.

ČŠI hodnotí kontrolním systémem školy jako velmi dobrý.

Hodnocení kvality řízení

V řízení školy výrazně převažují pozitiva.

DALŠÍ VÝZNAMNÁ ZJIŠTĚNÍ

- V rámci poskytované speciální péče je u některých žáků ve spolupráci s jejich rodiči uplatňován program (metoda) Dílčí oslabení výkonu. Je zaměřen na procvičení optického, akustického a prostorově orientačního oslabení, intermodality a seriality.

VÝČET DOKLADŮ, O KTERÉ SE INSPEKČNÍ ZJIŠTĚNÍ OPÍRÁ

- Podkladová inspekční dokumentace základní školy a dotazník ředitele před inspekci
- Inspekční zpráva z komplexní inspekce čj. K-13-05/9697-641
- Zahajovací výkaz k organizaci základní školy na školní rok 1999/2000
- Rozhodnutí Školského úřadu Šumperk o změně v zařazení školy do sítě škol, předškolních zařízení a školských zařízení čj. 23/99-8-00

- Výroční zpráva o činnosti školy za školní rok 1998/1999
- Dokumentace školy pro školní rok 1999/2000: řád školy, rozvrh hodin, třídní knihy tříd, v nichž proběhly hospitace, vybrané třídní výkazy a katalogové listy, vysvědčení žáků V. D, záznamy o práci ve volitelných předmětech, zápisy z jednání pedagogické rady, osobní dokumentace integrovaných žáků se zdravotním postižením a žáků zařazených do specializovaných tříd, osobní dokumentace vybraných pedagogických pracovníků, protokoly o opravných zkouškách, zápisy z pracovních porad
- Rozhodnutí ředitele školy o zařazení žáků do specializované třídy čj. 202/99, 209/99, 210/99, 211/99, 1/2000, 2/2000, 211/2000, 233/2000
- Koncepce školy z 29. března 1999, plán práce na školní rok 1999/2000, plány činnosti školní družiny, metodických orgánů, výchovného poradce, tematické plány učiva sledovaných předmětů, plán kontrolní a hospitační činnosti, záznamy z hospitací, kontrolní deník
- Vzdělávací programy specializovaných tříd vypracované třídními učiteli a individuální vzdělávací plány integrovaných žáků
- Kompetence vedoucích pracovníků
- Kritéria hodnocení pedagogických pracovníků
- Celostátní srovnávací testy SCIO
- Slohové práce z českého jazyka a kontrolní práce z matematiky, vybrané záznamy z laboratorních prací z přírodopisu, vybrané žákovské knížky a sešity

ZÁVĚR

- *Schválené učební dokumenty jsou plněny. Zpracované individuální vzdělávací programy pro integrované žáky se specifickými vývojovými poruchami učení neplní zcela svou funkci. Nabídka vzdělávacích aktivit je kvalitní, uspokojuje zájmy a potřeby žáků školy.*
- *Personální podmínky sledovaných předmětů z hlediska odborné způsobilosti učitelů jsou ve výuce českého jazyka, německého jazyka a matematiky ve třídách 2. stupně vynikající a na 1. stupni velmi dobré. V předmětu přírodověda jsou spíše nadprůměrné, v přírodopise jsou dobré. Většina učitelů specializovaných tříd 2. stupně dosud neabsolvovala kurz nápravy specifických vývojových poruch učení.*
- *Učební prostředí svým vybavením a zejména psychohygienickými podmínkami není pro žáky ani pro zaměstnance optimální. Pro výuku kontrolovaných předmětů je škola velmi dobře vybavena učebními pomůckami, didaktickou technikou a na 2. stupni i učebnicemi, které již odpovídají vzdělávacímu programu Základní škola.*
- *Organizace výuky ve třídách na 1. stupni vynikala rozmanitostí učebních metod a forem, uplatňováním soutěživých prvků, využitím názorných pomůcek a individuálním přístupem k žákům. Celkově vynikající úroveň měla výuka německého jazyka ve třídách s rozšířeným vyučováním jazyků.*
- *ČŠI hodnotí pozitivně průběžnou motivaci formou pochval a povzbuzování žáků, která příznivě ovlivňovala jejich výkony a přispívala k vytvoření podnětné a stimulující pracovní atmosféry tříd.*
- *Koncepce školy, střednědobé a krátkodobé plány jsou vypracovány se zřetelem k jejich návaznosti.*

- *Organizační uspořádání školy umožňuje efektivní řízení výchovně-vzdělávací činnosti a provozu školy. Funkční informační systém zajišťuje potřebné informace pro pracovníky školy, žáky a jejich zákonné zástupce.*
- *Zásadní nedostatek o vyšších počtech žáků ve specializovaných třídách, zjištěný komplexní inspekcí v roce 1997, nadále přetrvává. Ani ve třídách s integrovanými žáky nevyužil ředitel školy možnost snížení počtu žáků.*
- *Způsoby vedení a motivování pracovníků přispívají k vytvoření tvůrčí pracovní atmosféry ve škole, k podpoře nových iniciativ a dalšímu odbornému růstu jednotlivých pedagogických pracovníků.*
- *Kontrolní systém postihuje všechny oblasti činnosti školy, převážně se projevil jako účinný. K hodnocení výsledků vzdělávání používá vedení školy celostátní i vlastní evaluační nástroje.*

Na základě zjištěné kvality vzdělávání a úrovně řízení hodnotí Česká školní inspekce celkově činnost školy jako nadprůměrnou.

Při orientační inspekci nebylo zjištěno neoprávněné využití finančních prostředků ze státního rozpočtu.

Datum vyhotovení inspekční zprávy a složení inspekčního týmu

Razítko

Školní inspektoři	Titul, jméno a příjmení	Podpis
Vedoucí týmu	Mgr. Zonna Němcová	Zonna Němcová v. r.
Členové týmu	Mgr. Vojtěch Chromeček	Vojtěch Chromeček v. r.
	Mgr. Josef Konečný	Josef Konečný v. r.
	PaedDr. Rudolfa Kukulová	Rudolfa Kukulová v. r.
	Mgr. Vítězslav Navrátil	Vítězslav Navrátil v. r.

V Šumperku dne 14. června 2000

Datum a podpis ředitele školy stvrzující převzetí inspekční zprávy

Datum převzetí inspekční zprávy: 23. června 2000

Razítko

Mgr. Miloš Lachnit

Mgr. Miloš Lachnit v. r.
Podpis ředitele

Předmětem inspekce bylo důležitější zhodnocení činnosti školy dle § 18 odst. 3, 4 zákona ČNR č. 564/1990 Sb., o státní správě a samosprávě ve školství, ve znění pozdějších předpisů.

Dle § 19 odst. 8 téhož zákona může ředitel školy podat připomínky k obsahu inspekční zprávy České školní inspekci do 14 dnů po jejím obdržení. Připomínky k obsahu inspekční zprávy jsou její součástí.

Hodnotící stupnice

Stupeň	Širší slovní hodnocení
Vynikající	<i>Zcela mimořádný, příkladný</i>
Velmi dobrý	<i>Výrazná převaha pozitiv, drobné a formální nedostatky, nadprůměrná až spíše nadprůměrná úroveň</i>
Dobrý	<i>Negativa a pozitiva v rovnováze, průměrná úroveň</i>
Ještě vyhovující	<i>Převaha negativ, výrazné nedostatky, citelně slabá místa</i>
Nevyhovující	<i>Zásadní nedostatky, které ohrožují průběh výchovně-vzdělávacího procesu.</i>
Plní, je v souladu	<i>Dodržuje, čerpá účelně, efektivně</i>
Neplní, není v souladu	<i>Nedodržuje, nečerpá účelně, efektivně</i>

Další adresáti inspekční zprávy

Adresát	Datum předání/odeslání inspekční zprávy	Podpis příjemce nebo čj. jednacího protokolu ČŠI
Školský úřad Šumperk	2000-07-10	135 275/00-05051
Zřizovatel: Obec Zábřeh	2000-07-10	135 276/00-05051

Připomínky ředitele školy

Datum	Čj. jednacího protokolu ČŠI	Text
---	---	Připomínky nebyly vzneseny.